

Athugasemd við mál nr. S-163/2026

Drög að frumvarpi til laga um breytingar á almennum hegningarlögum, lögum um meðferð sakamála og lögreglulögum (aðgerðir gegn skipulagðri brotastarfsemi)

Ég fagna að háttvirtur ráðherra sé að vinna að lögum til að sporna gegn skipulagðri brotastarfsemi, mansali, peningabætti og misnotkun barna. En eins og þessi lög eru skrifuð veldur mér verulegum áhyggjum um framtíð tjáningarfrelsis, friðhelgi einkalífs, mannréttindum og eignarrétt fólks í landinu. Biðla ég því við hæstvirtan ráðherra að endurskoða þessi lög og vinna að endurskrifum þeirra í nánú samstarfi með Persónuvernd, mannréttinda samtökum og sérfræðingum á sviði gervigreindar. Hér er mjög víðu neti kastað og ná þessi lög langt út fyrir skipulagða brotastarfsemi. Þetta býður uppá stórfellda misnotkun laganna með nánast engu eftirliti. Mörk löggæslu og dómsvalds verða að vera skýr en með þessu sniðgengur löggæslan algerlega dómsvaldið. Við getum ekki verið að fórna réttindum fólks fyrir falskt öryggi.

Þegar kemur að notkun andlitsgreiningar, gervigreindar og myndavélaeftirliti biðla ég til hæstvirts að stíga mjög varlega til jarðar. Í löndum sem þessi tækni hefur verið innleidd til löggæslu eru vikulega fréttir af fólki sem er ranglega handtekið og fangelsað því andlitsgreining og gervigreind gerði mistök. Þessi tækni er ekki gallalaus og alls ekki töfralausnin sem margir vilja meina að hún sé. Einnig eru of mörg dæmi um að fólk innan löggæslu misnoti tæknina til að njósna um ástvini, skyldmenn, maka eða sitji fyrir fólki sem viðkomandi ágirnist.

Einnig þarf að gera verulegar umbætur á eftirlitsnefnd með störfum lögreglu áður en lög sem og þessi eru innleidd. Slík nefnd þarf að vera algerlega óháð og hafa vald til að beita aga aðgerðum eða jafnvel refsingu til að sporna gegn misnotkun að hálfu lögreglu.

Þótt önnur lönd séu að taka upp svipuð lög þýðir ekki að við þurfum að gera það sama. Við þurfum að læra af þeim mistökum sem önnur lönd gera og finna betri leiðir.

Virðingarfyllt

Arnar Már Viðarsson

Reykjavík 08.09.26